

Waldeyer Halkasının Malign Lenfomaları

Dr. Saliha SOYDAN — Dr. Yavuz AKSU — Dr. Arif ÖZÇAĞIRAN

Gereç ve Yöntem

1959 — 1980 yılları arasında kürsümüzde 1419 malign lenfoma tanısı almış biyopsiler içinde Waldeyer halkasında yerleşen 83'ü Hodgkin dışı ve 3 ü Hodgkin hastalığı olmak üzere 86 malign lenfoma olgusu saptanmıştır. Olgulara ait parafin bloklardan yeni kesitler yapılarak hazırlanan preparatlara hematoksilin—ezoin ve retikulum boyaları uygulanmıştır.

Sonuçlar

1959-1980 yılları arasında malign lenfoma tanısı almış 1419 biyopsi içinden 25'inin yerleşme yeri kesin olarak saptanamamıştır. Waldeyer halkasında yerleşen malign lenfoma sayısı 86 (%6,16) olup bunlardan 83 (%5,95)'ü Hodgkin dışı lenfoma, 3 (%0,2)'ü ise Hodgkin hastalığıdır. 83 Hodgkin dışı lenfoma olgularının yerleşme bölgelerine göre tümör tipleri Tablo 1'de, olguların cinslerine göre tümör tipleri ise Tablo 2'de gösterilmiştir.

Hodgkin dışı lenfomalarda yaş dağılımı 4-80 arasında değişmekte ve yaş ortalaması 49,16'dır. 83 Hodgkin dışı lenfoma olgularının

E.Ü. Ege Tıp Fakültesi Patoloji Kürsüsü, Bornova—İZMİR

54 (%65)'ünü oluşturan retikulum hücreli sarkomlarda yaş dağılımı 15-80 arasında değişmekte ve yaş ortalaması 57,41'dir. Dokuz olgudan oluşan kötü diferansiye lenfositik lenfomalı olgularda yaş dağılımı 4-77 arasında değişmekte, yaş ortalaması ise 37,45'dir.

Waldeyer halkasında yerleşen Hodgkin dışı lenfomalı olgularımızın 76 (%91,5)'sı diffuz, 7 si ise nodülerdir. Üniform, küçük lenfositlerden oluşan iyi diferansiye lenfositik lenfomalı 5 olgumuzun tümü diffuz (Resim 1), orta büyüklükte ve lenfoblastlara benzer büyük çaptaki lenfositlerin oluşturduğu kötü diferansiye lenfositik lenfomalı 19 olgumuzun ise 14'ü diffuz (Resim 2) ve 5'i nodülerdir (Resim 3). Orta büyüklükteki hücrelerin çentikli nüvelerden (Resim 4), lenfoblastlara benzer hücrelerin ise dar sitoplazmalı ve daha az yoğun kromatin ve küçük nukleolusu içerebilen nüvelerden oluştuğu izlenmiştir. Belirgin şekil ve büyüklük farkı gösteren, oval ya da böbrek şeklinde, bir ya da daha çok sayıda nukleolus içerebilen hücrelerden oluşan (Resim 5) 54 retikulum hücreli sarkom olgularımızın yalnızca ikisinde nodüler yapılar saptanmıştır (Resim 6). Yapılan özel retikulum boyasında çoğunlukla tümörde retikulum liflerinde artma ve bu liflerin tümör hücrelerini tek tek, ya da kümeler halinde sardığı izlenmiştir. Mikst tipteki 5 olgumuzun tümü diffuz bir gelişme örneği göstermiştir.

Serimizdeki 86 olgu içinde yer alan 3 Hodgkin hastalığından ikisinin farinkste, birisinin ise tonsil bölgesinde yerleştiği saptanmıştır. İkisi erkek, birisi kadın olan olgularımızın yaşları 25, 63 ve 66 olup, ikisi nodüler sklerozan, birisi ise mikst tipte olduğu izlenmiştir.

Tartışma

Malign lenfomaların Waldeyer halkasında görülüş sıklığı araştırmacılar tarafından çok değişik şekilde verilmiştir. Hoppe ve arkadaşları Hodgkin dışı lenfomalı olgular içinde %7'sinin, Rosenberg ve arkadaşları %10'nun ve batı ülkelerinde olguların %30—50 sinin Waldeyer halkasında yer aldığını saptamışlardır (2, 3, 4, 7, 9). Bizim serimizde yeri kesin olarak saptanmış 905 Hodgkin dışı lenfomalar içinde Waldeyer halkasında yerleşenlerin oranı %9,2 dir. Bu konuda oranlardaki bu büyük farklardan çeşitli etyolojik ve çevresel faktörlerin sorumlu olabileceği belirtilmektedir.

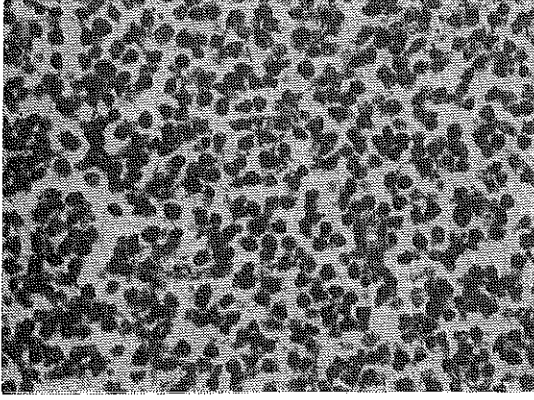
Hoppe ve arkadaşları, Waldeyer halkasında yer alan Hodgkin dışı malign lenfomalı 51 olgunun 36 sinin erkek, 15 inin kadın (2, 4 : 1), yaş sıralanışınının 2,5-86 arasında değiştiğini ve yaş ortalamasının ise 59 olduğunu saptamışlardır (4). Waldeyer halkasında

yer alan 83 Hodgkin dışı lenfoma olgularımızın 49'u erkek, 34'ü kadın (1, 5 : 1), yaş sıralanışı 4-80 arasında değişmekte ve yaş ortalaması 49, 16'dır.

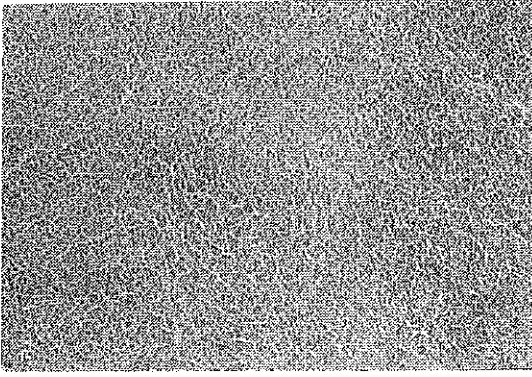
Hoppe ve arkadaşları, Waldeyer halkasında yer alan 51 Hodgkin dışı lenfoma olgularının 28 (%55)'inin retikulum hücreli sarkom (histiositik lenfoma), 9 (%17,5)'unun kötü diferansiye, 4'ünün iyi diferansiye ve 4'ünün de mikst tipte olduğunu ortaya koymuşlardır (4). Yine aynı araştırmacılar Hodgkin dışı lenfomalı olgularının %90 (46/51)'inde diffuz, 4'ü kötü diferansiye ve biri de mikst tipte olmak üzere 5'inde nodüler gelişme örneği saptamışlardır (4). Ayrıca Pékham ve arkadaşları, Bruegre ve arkadaşları ile Wong ve arkadaşları serilerinde retikulum hücreli sarkomların egemen olduğunu izlemişlerdir (3, 7, 11). 83 Hodgkin dışı lenfoma serimizin 54 (%65)'ünün retikulum hücreli sarkom, 19 (%23)'ünün kötü diferansiye, 5'inin iyi diferansiye ve 5'inin de mikst tipte oluşu kaynaklarla oldukça uyum sağlamaktadır. Olgularımızın %91,5 (76/83)'u diffuz ve 5'i kötü diferansiye, 2'si retikulum hücreli sarkom olmak üzere 7'si nodülerdir.

Hodgkin hastalıklı 16 olguluk bir seriyi sunan Todd ve arkadaşları olgularından 8'inin nazofarinkste, 7 sinin tonsiller bölgede ve birinin de nazofarinksin arka duvarında yerleştiğini, 9'unun erkek (7' sinin kadın, histolojik olarak ise 14'ünün mikst sellüler, ikisinin lenfosit zengin tipte olduğunu belirtmişlerdir (10). Hodgkin hastalığını taşıyan 3 olgumuzdan 2'si farinks, 1'i tonsiller bölgede yerleşmiş ve bunlardan ikisi nodüler sklerozan, birisi ise mikst sellüler tiptedir.

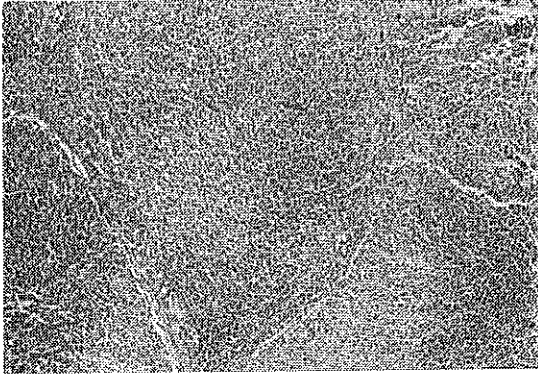
Malign lenfomaların sağıtımında radyasyon ve kemoterapinin uygulandığı ve özellikle tümörlerin radyasyona iyi yanıt verdiği bildirilmektedir. Hastaların prognozu tümörün histolojik tipine ve tanı sırasında hastalığın yaygınlığına göre değiştiği ve genel olarak malign lenfomalarda 5 yıllık yaşama süresinin %30-50 arasında değiştiği belirtilmektedir (8). Ülkemizde patoloji kürsülerinin konumu ve klinikle yakın ilgi kurulması olanaksızlığına bağımlı olarak kendi olgularımızın sağıtımı ve prognozu konusunda herhangi bir yoruma gidilememiştir.

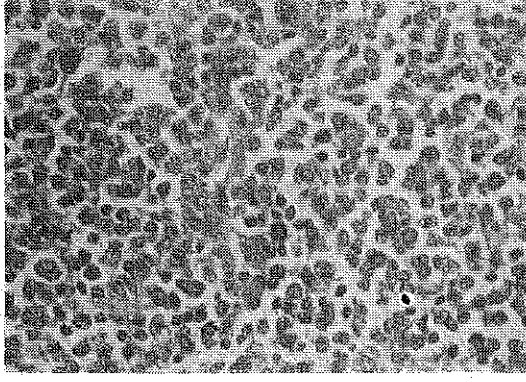
Resim I — Uniform, küçük lenfositlerin oluşturduğu tümör dokusu (H.E. X 110).

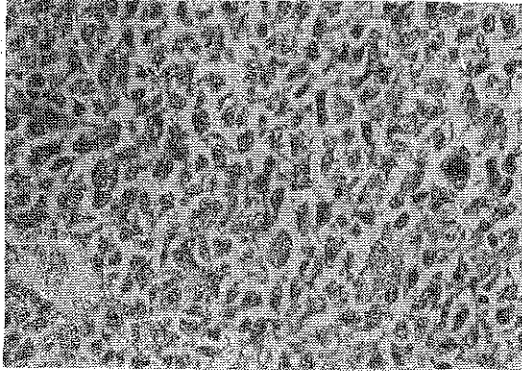
Resim II — Diffuz tipte kötü diferansiye lenfositik lenfoma (H.E. X 44).

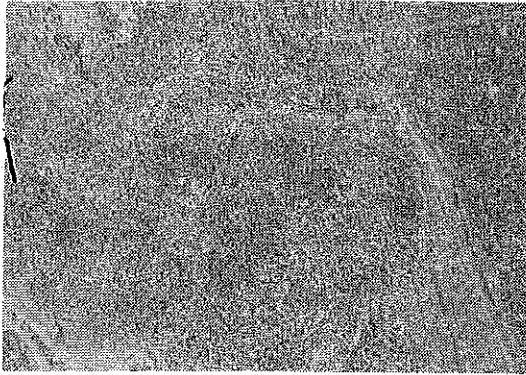
Resim III — Nodüler tipte kötü diferansiye lenfositik lenfoma (H.E. X 44).

Resim IV — Çentikli nüveleri içeren hücrelerin oluşturduğu tümör dokusu (H.E. X 275)

Resim V — Belirgin şekil ve büyüklük farkı gösteren bir ya da daha çok sayıda nukleolusları içeren tümör hücreleri (H.E. X 275).

Resim VI — Nodüler gelişme örneği gösteren ret'kulum hücreli sarkom (H.E. X 44).

TABLO — I

WALDEYER HALKASININ HODGKİN DIŞI LENFOMALARI «83 OLGU»

Yerleşme yeri	İyi dif.	Kötü dif.	Mikst	RHS	Toplam
Tonsil	4	13	4	34	55
Nazofarinks	—	6	1	16	23
Orofarinks	0	0	0	3	3
Dil kökü	1	0	0	1	2

TABLO — II

WALDEYER HALKASININ HODGKİN DIŞI LENFOMALARI «83 OLGU»

Diffüz Nodüller	Cins	İyi dif.	Kötü dif.	Mikst	RHS	Toplam
	Kadın	0	3	0	2	5
Erkek	0	2	0	0	2	
Kadın	2	6	1	20	29	
Erkek	3	8	4	32	47	

Ö Z E T

1959 — 1980 yılları arasında kürsümüzde malign lenfoma tanısı almış 1419 biyopsi yeniden gözden geçirilerek Waldeyer halkasında yer alan 83 ü Hodgkin dışı lenfoma, 3 ü Hodgkin hastalığı olmak üzere 86 olgu saptanmıştır. Olguların yaş, cins, yerleşme yeri ve histolojisi üzerinde durulmuş ve bulgularımız kaynaklardaki verilerle karşılaştırılmıştır.

Lenforetiküler sistemin malign tümörleri konusunda ilk yayın 1832 yılında Thomas Hodgkin tarafından yapılmış ve ilk kez 1871 yılında Billroth tarafından ileri sürülen malign lenfoma terimi geniş taraftar kitlesi bulmuştur. Tümörlerin histoloji ve yayılma örneklerindeki farklılıklara dayanarak Hodgkin hastalığı ile lenfosarkomun kendine özgü ve birbirinden ayrı antiteler olduğu Dreschfeld ve Kundrat (1891) tarafından ileri sürülmüştür. Hodgkin hastalığının makroskopik ve mikroskopik özelliklerini detaylı olarak ilk kez ortaya koyan araştırmacılar ise Sternberg ve Reed olmuştur. 1932 yılında Roulet Hodgkin hastalığı ile lenfosarkoma ek olarak retikulum hücreli sarkomu ve yine 1916 yılında Ghon ve Roman dev folliküllü lenfomayı tarif etmişlerdir. Dev folliküllü lenfoma yerine bu tipteki tümörlerin, folliküllerle ilişkisinin kesin olarak saptanamaması nedeniyle nodüler lenfoma teriminin kullanılmasının uygun olacağı Gall ve Rappaport tarafından ileri sürülmüştür (6).

Son yıllardaki immünoloji, histokimyasal ve elektron mikroskopi konusundaki incelemeler malign lenfomalar özellikle nodüler (folliküler lenfomalar) ve reti-

kulum hücreli sarkomlar (histiositik lenfoma) konusundaki düşüncelerin büyük ölçüde değişmesine neden olmuştur. Nodüler lenfomaların follikül hücrelerinden yani B lenfositlerden köken aldığı ortaya konmuştur (1, 5, 6).

Yukarıdaki yeni gözlemler, Rappaport'un gibi yalnızca morfoloji ya da histolojiye dayanan sınıflandırmaların eleştirilmesine neden olmuştur. Ancak bu konuda çalışan tüm uzman, ya da araştırmacıların benimsediği bir sınıflandırma ortaya konamadığından Rappaport'un sınıflandırması geçerliliğini korumaktadır. Bizim çalışmamızda da olduğu gibi çoğu araştırmacı çalışmalarında olgularını Rappaport'un sınıflandırmasına göre değerlendirmektedirler.

Lenfomalar tarafından Waldeyer halkasının tutuluşu kaynaklara göre büyük değişiklik göstermektedir. Amerika'da bu oran %10 olarak bildirildiği halde, bazı Avrupa ülkelerinde %50 kadar yükselmiştir (2, 3, 7, 9).

Waldeyer halkasında Hodgkin hastalığının nadiren tutulmasına karşılık Hodgkin dışı lenfomalar oldukça siktir. Olguların %90 nında Hodgkin dışı lenfomaların diffuz bir gelişme örneği gösterdiği ve %55 inin ise histiositik tipte olduğu saptanmıştır (4).

Waldeyer halkasında yerleşen malign lenfomalı olgular içinde erkeklerin kadınlara oranla daha fazla (2, 4 : 1) ve her yaşta görülebilmekle birlikte yaş ortalamasının 59 olduğu belirtilmektedir (4).

Bu çalışmadaki bizim amacımız 22 yıllık arşivimizde 1419 malign lenfoma tanısı almış olgu içinde Waldeyer halkasında yerleşen Hodgkin dışı ve özellikle bu bölgede çok nadir olarak ortaya çıkan Hodgkin hastalıklı olgularımızı saptamak ve bulgularımızı konuyla ilgili kaynaklardaki verilerle karşılaştırmaktır.

LİTERATÜR

- 1 — Anderson, W.A.D., Kissane, J.M. : Pathology, 1. ed. Mosby Co., 1977, s. 1526.
- 2 — Banfi, A., Bonadonna, G., Ricci, S.B., Milani, F., Molinari, R., Monfardini, S., and Zucali, R. : Malignant lymphomas of Waldeyer's ring: natural history and survival after radiotherapy. Br. Med. J. 3 : 140, 1972.
- 3 — Brugere, J., Schlienger, R., Gerard-Marchant, R., Tubiana, M., Pouillart, P., and Cachin, Y. : Non-Hodgkin's malignant lymphoma of upper digestive and respiratory tract : natural history and results of radiotherapy. Br. J. Cancer 31 : 345, 1975.
- 4 — Hoppe, R.T., Burke, J.S., Glatstein, E. and Kaplan, H. S. : Non-Hodgkin lymphoma : involvement of Waldeyer's ring. Cancer 42 : 1096, 1978.
- 5 — Köksal, M. : Hodgkin-dışı lenfomalar hakkında yeni görüşler. Patoloji Bülteni, Cilt : 3, 1976.
- 6 — Mann, R.B., Jaffe, E.S. and Berard, L.W. : Malignant lymphomas. A conceptual understanding of morphologic diversity. Am. J. Pathol. 94 : 105, 1979.
- 7 — Peckham, M.J., Guay, J.P., Hamlin, I.M.E. and Lukes, R.J. : Survival in

localized nodal and extranodal non-Hodgkin's lymphomata. Br. J. Cancer. 31 : 413, 1975.

- 8 — **Robbins, S. L.** : Pathologic basis of disease. W.B. Saunders company, 1974. s. 752.
- 9 — **Rosenverg, S. A., Diamond, H. D., Jaslowits, B. and Craver, L.F.** : Lymphosarcoma: A riview of 1269 cases. Medicine 40 : 31, 1961.
- 10 — **Todd, G.B., Bchr, M.B., and Michaels, L.** : Hodgkin's disease involving Waldeyer's lymphoid ring. Cancer 34 : 1769, 1978.
- 11 — **Wang, D.S., Fuller, L.M., Butler, J.J., and Schullenberger, C.C.** : Extranodal non-Hodgkin's lypomas of the head and neck. Am. J. Raentgen. 123 : 471, 1975.